

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt XIII. Dissoluuntur argumenta quædam, probare conantium, legibus humanis conscientias non obstringi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

CAPVT XIII.

*Dissoluantur argumenta quadam, probare conantium,
legibus humanis conscientias non obstringi.*

2. *Occupatio.*

Cap. 4.

IAM autem quàm hoc leue sit perspicitur, non posse meam conscientiam quemquam hominum obstringere, quòd ea soli Deo subiecta sit, solusque in eam habeat iudicij potestatem: cum ob hoc ipsum, quia Deum superiorem agnoscimus, eius potestate & auctoritate fungenti in terris, parère debeamus. Verùm quia nonnulli hoc tempore magnum id argumentum putant, ne quasi obiter dumtaxat attingisse videamur, ipsissimis hoc proponemus Caluini verbis, qui in epistolam diui Iacobi commentans, tractans, quòd ille Apostolus ait, *Vnus est Legislator & Iudex qui potest saluare & perdere*; hæc scripta reliquit: [Cum seruandiperdendique potestatem cum legislatoris officio coniungit, significat totam Dei Maiestatem ad se rapere eos, qui sibi ius ferendæ legis vendicant. Atqui tales sunt qui suum nutum aliis ingerunt pro Lege. Meminerimus autem non de externa politia hîc agi, in qua locum habent Magistratum edicta aut leges; sed de spiritali animæ regimine, in quo solum Dei verbum dominari conuenit. Vnus ergo Deus est, qui suis legibus cōscientias iure subiectas habet, quemadmodum solus animæ salutem vel interitum habet in manu sua. Hinc cōstat quid de humanis preceptis sentiendum sit, quæ conscientias laqueum necessitatis iniiciunt. Modestiam in nobis quidam desiderant, cum Papam vocamus Antichristum, qui tyrannidem in animas exercet, se legislatorem faciens Deo æqualem. Atqui ex hoc loco longè plus colligimus: Antichristi scilicet mēbra esse, qui tales laqueos sponte induunt, & Christo eatenus renunciare, dum illi non hominem tantum mortalem, sed qui se ad-

nerfus eum extollit, associant Est (inquam) preuaricatrix obedientia, & quæ diabolo exhibetur, dum alium admittimus ad regendas animas legislatorem quàm Deū.] Hactenus Calvinus: quæ cùm armare se beati Apolloli verbis videamus, numquid ea nos premant, intuentum est. Vnum ait Iacobus Legislatorem esse. Verùm quid obstat quominus hoc ita dictum accipiamus, quomodo vnus dicitur Pater, vnus Magister, vnus solusque Bonus? Hæc enim vnus Dei sunt principaliter, ceteris rebus quadam eius participatione cõueniunt. Sic Pater est, vt ex eo fluat omnis paternitas in celo & in terra. Sic Magister est, vt sine eius magisterio frustra cuiuslibet hominis lingua laboret. Sic Bonus est, vt de plenitudine eius accipiant quicumque dicuntur boni. Sic denique Legislator est, vt per eum Reges regnent, & Legum conditores iusta decernant. Penes eum itaque Lex illa est æterna, immensaque iustitia, è qua Lex omnis, qua temporaliter mortalium utilitatibus consulitur, ceu riuulus ex fonte deriuatur. Nam ne vulgarem intelligeres Legislatorem aut Iudicem; addidit: Qui potest seruare & perdere. Sed si propterea (vt Calvinus ait) totam Dei Maiestatem ad se rapiunt, qui sibi ius ferendæ legis vendicant; efficitur profectò non eos modò qui sibi hoc vsurpant in spiritali animarum regimine, verùm etiam in politica Reipublicæ administratione, hanc tantam incurre-
re læsæ Dei maiestatis offensam. Siquidem vnus ipse Legislator non est, si vel in externa politia, mortalem hominem socium habuerit. Quod si in externa politia non socium, qui sibi ius æquale, aut à seipso vendicet, sed ministrum habet, qui ipsius auctoritate fungatur, quemadmodum beatus Paulus de Principe seculari loquens ait, Minister enim Dei est tibi in bonum; quænam obsecro diuinæ Maiestatis ista rapina est, si in directionem animarum, iure sibi concessio vtentes;

Pastorum Principi subseruiant illi, quos posuit regere Ecclesiam, quam sanguine suo acquisiuit? An regimen Ecclesiæ non est spirituale regimen animarum? aut in eo regimine subiectæ conscientiæ non sunt illorum quibus dicitur: Obedite præpositis vestris, & subiace te eis; ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri? aut alium admittunt ad animas regendas quàm Deum, qui Dei ministros suscipiunt; quibus obaudientes, vt iussi sunt, Deo ipsi obedire censeantur? Neque enim eorum præcepta sic hominum sunt, vt à Deo non sint; sed & è verbo eius fluunt, sicut è iustitia eius bonæ deriuatur Principum leges, & credita ab eo potestate atque auctoritate feruntur. An forè per sapientiam Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, & per eandem sapientiam non possunt Ecclesiarum præpositi salubriter regere, legesque condere ad regimen animarum conducibiles? Non igitur peccata violantium ciuilem aut Ecclesiasticas leges, in eorum numero ponenda sunt, quibus homo, non Deus offenditur, de quibus scriptum est: Si peccauerit vir in virum, propitiuse erit ei Dominus: sed eorum potiùs in numero, de quibus subiungitur: Si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro illo? Peccat enim in Deum, quisquis mandatum eius voluntariè transgreditur; siue quæ per seipsum aut Angelos tulerit; siue quæ per hominum ministerium, tributa illis potestate & auctoritate, præfixerit. In his quippe omnibus Dei cernenda voluntas est, quæ vt à nobis impleatur, oramus; & quam si non facimus, offendimus. Sic autem nobis in Deum peccantibus, etsi hoc sæpenumero hominibus placendi studio curaque faciamus; quis orabit pro nobis, aut orasset vnquam omnino, nisi vnigenitus Filius è cælo uenisset, qui fieret propitiatio pro peccatis totius mundi? Si quando verò propter Deum, hominem offenderimus,

Hebr. 13.

I I.

Isa 29.

I I I.

1. Reg. 2.

imus, cum videlicet eius votis minimè satisfaciendum esse putamus, propterea quòd interdum diuinæ sint aduersa voluntati: hîc nos Dei propitiatio consolatur, propter cuius implendam iussionem, & non offendendam Maiestatem, hominis iram non pertimescimus. Cæterùm, si non interdum peccantes in homines, in Deum ipsum peccaremus; non diceret Apostolus: Sic autem peccantes in fratres, in Christum peccatis. non diceret de præpositis Christus, quod commemorauimus: Qui vos spernit, me spernit: qui vos audit, me audit. Sublimis profectò, inquit Bernardus, inter homines hominum gradus: quos sibi Deus cœquare quodammodo in vtraque parte dignatus, sibi met imputat & eorum reuerentiam & contemptum. At homines, inquis, facilè falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in præcipienda fallere possunt: quare non est eorum præceptum pro diuina habendum voluntate. Sed enim quid hoc refert tua, inquit Bernardus, qui conscius nō es? præsertim cum teneas de Scripturis, quòd labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex eius ore requirunt, quia Angelus Domini exercituum est? Requirunt autem Legem, non quam vel authentica vlla scriptura tradiderit, vel ratio manifesta probauerit: de huiusmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auscultandus est: sed quod ita latere, aut obscurum esse cognoscitur, vt in dubium venire possit, vtrumnam Deus sic aut aliter fortasse velit, si non de labiis custodientibus scientiam, & ex ore Angeli Domini exercituum certū reddatur. A quo denique potiùs diuina consilia requirantur, quàm ab illo cui credita est dispensatio mysteriorum Dei? Ipsum proinde quem pro Deo habemus, inquit, tanquam Deum in his quæ apertè non sunt cōtra Deum, audire debemus. Hæc Bernardus. Ex quo animaduerti potest, inane esse illorum effugium, qui

1. Cor 8.

XIII.

V.

h 3

dicant

dicant teneri quidem subditos ad obedientiam, sed
 tum, cum eorum Præfecti diuina ipsis mandata enun-
 ciauerint, non autem cum propria protulerint, que
 nusquam Lege Dei reperiantur comprehensa. Inane,
 inquam, hoc est, & nullius firmitatis asylum. Primum
 quod audire diuina mandata enunciarent atq. pro-
 ponentem, nihil aliud est quam audire docentem, ma-
 gistrisque doctrinam amplecti & sequi, cum scriptura
 diuina non solum homines hominum velit esse ma-
 gistros, sed & Præfectos, neque eum solum agnoscat
 ordinem, qui sit inter discipulum & magistrum, ve-
 rum etiam illum qui inter subditum Præpositumque
 versetur. Deinde quis non videt iuxta hanc intelli-
 gentiam, non modò subditos Præpositis, verum etiam
 Præpositos subditis suis, quando ex eis diuinam Le-
 gem, monitaque salutaria audierint, obedire debere.
 Nulla ergo ratio fuit cur potius inferiores Superiori-
 bus, aut filij parentibus, aut serui dominis parere iu-
 berentur, quam è diuerso superiores inferioribus, pa-
 rentes filiis, domini seruis, utique diuinam aliquando
 Legem docentibus, iussaque promentibus cælestia.
 Ligant proinde Præfecti conscientias subditorum, non
 vt doctores tantum, præceptis alterius præmonstran-
 dis, sed etiam vt Rectores, præfigendis suis; neque do-
 ctrina modò præcellunt, verum etiam eminent pote-
 state. At nolunt, inquis, Superiores interdum, quip-
 piam præcipientes, conscientias subditorum ad culpam
 obstringi. Quasi verò, inquam, in eorum hoc manu-
 fit, vt quod legitimè, iustisque de causis præceperint,
 sine vlla Dei offensione violetur. Nam vt Lex quidem
 feratur, aut præceptum cõstituatur, ab eorum id pen-
 det voluntate: sed vbi lata Lex est, neque postea aut
 abrogatione sublata, aut circa vnumquempiã dispen-
 satione relaxata, tum vi sua obligat, haud secus atque
 si ab ipso Deo immediatè profecta foret. non enim
 aliter

VI.

VII.

fit. vt cùm dicitur, Vel præsentē te exhibebis, vel portione non habebis: quando videlicet ipsa portio, præsentia laborisq̄ stipendium est. Æquum enim hoc est, vt qui non laborauerit, stipendium laboris nō accipiat vllum. Dixerit hīc aliquis: Si nō est in Superioris voluntate positum, obligetur nec ne præceptis eius conscientia subditorum, ideoq̄ nec illud, quantum quisque obligetur: vnde igitur prouenit, quōd transgressionum alia sit aliis grauior? Primum ex conditione & natura præceptorum. neque enim sunt omnia paris ponderis, necessitatis, utilitatis, dignitatis. Hinc illud Bernardi est: Si iubente seniore vt fileam, verbum mihi fortē per obliuionem elabatur, reum me fateor inobedientia, sed venialiter. nimirum propter legis ipsius qualitatem & conditionem. Quod ipsum & in diuinæ Legis præceptis ita reperitur, vt propterea contra eam & venialiter & mortaliter quandoq; peccetur. Sunt enim alia merito obseruationis maxima, sed minima culpa transgressionis: velut nō irasci omnino, non otiosē quicquam aut dicere aut facere. Alia verò merito quidem obseruationis non magna, sed in quibus tamen violandis grauissimi culpa criminosa inest. Neque enim magnum est nō occidere, aut adulterium non facere: quæ tamen perpetrata, grauissimorum scelerum reatu cōstringant auctores. Sic omnia inter præcepta Superiorum, non est omnium par dignitas & conditio, sed alia sunt aliis grauiora, maiorisq̄ momenti, quo fit etiam vt maiori à prudentibus Præfectis cura præcipiantur atque exigantur. Siquidem præcipiendorum conditionem ac necessitatem, Superioris prudentia sequi debet, cura præcipiendi & intentione exigendi. Sed euenit interdum, vt quæ secundo se non sunt magni momenti, ea tamen in materia certæ virtutis à Superiore constituta, maioris momento ponderis efficiantur: vnde etiam existat non par

gravior transgressio. velut si quid iustis de causis in virtute iubeatur sanctæ obedientiæ, quod alioqui per se non tanti videatur esse ponderis. Nam & hoc in Lege diuina ita se habere perspicitur. Neque enim magnum erat per se quiescere, neque operis quicquam agere: sed quatenus hoc ad Dei cultum præcipiebatur, iamque pietatis opus erat; magnam habebat dignitatem. quamobrem grauis adeò existimata fuit illius transgressio, qui in die Sabbathi vel pauca ligna collegerat, vt morte mulctaretur. Rectè igitur ac breuissimè Bernardus: Etsi vnus est qui offenditur, non tamen vnus ponderis quæ iubentur, nec vnus subinde discriminis iussorum est omnium censenda transgressio. Deinde culparum varietas pendet sæpenumero ab eorum diuersitate qui peccant: quòd alius ex infirmitate, alius ex ignorantia, alius ex contemptu & malitia delinquat. quorum priora duo, & in grauioribus culpam vehementer extenuant, postremum verò etiam in ijs quæ alioqui leuia forent, grauem admodum & exitialem reddit. De his autem apud Bernardum quædam vtiliter scripta reperies ab eo loco vbi ait: *Folio 289.*

Quamobrem non video, inquit, cur ita omnem inobedientiam & transgressionem, vel minorum quorumlibet mandatorum exaggerandam putaueritis, vt exclamaretis: Quid ergo iam monacho poterit veniale peccatum esse, vel leue, cuius vniuersæ actioni crimen insidiatur inobedientiæ? Sed hoc inde videlicet cõstare creditis, quòd Prælatorum iussionibus tantum tribuendum asseritur, quantum si diuinitus traderentur. quasi verò & ipsa Euangelica præcepta non multum inter se discrepent, & merito obseruationis & transgressionis periculo. Ceterum sicut non omnia vnus esse constat vel necessitatis, vel vilitatis, vel dignitatis; sic non vna de omnium transgressione fertur sententia, nec paria manet discrimina dispares culpas.

Porro nec pari culpa negliguntur, quia non pari cura præcipiuntur, nec pari proinde pœna puniuntur. Ecce enim Euangelium tam vitium crapulæ, quàm fornicationis turpitudinem damnat. Verùm quis magis non horreat è duobus malis, turpitudine fœdari, quàm cibo exfatuari? Nonne denique Veritas in Euangelio sub nominibus trabis & festucæ, graues, leuesque discernit inobedienciæ culpas? nõne ipsa disputate, imò definiente, gradatim nobis distinguitur, quæ cuique reatui pœna debeatur, dum alium iudicio, alium consilio, alium & gehenna reum esse protestetur? Hæc aliaque plura Bernardus. Denique ex diuersitate præcipientium tradit diuus Thomas culparum nasci varietatem: vt ceteris paribus, tãto plus culpæ inesse videatur, quanto cui magis obedire teneamur. Sed de his pro instituto satis.

CAPVT XIII.

Quòd varietas multiplicitasque præceptorum Ecclesiasticorum non violet Christianam libertatem.

VIDEO nunc à quibusdam posse dici, vt non sit molestè ferenda obedientia, quæ superiori homini deferatur, tamen varietate multitudinèque præceptorum, plus æquo grauari Christianos: præsertim eos qui in monasteriis degunt, vbi viã ad cælum oporteat esse facilimam atque expeditissimam. Neque desunt qui propter eiusmodi queri putent Augustinum his verbis ad Ianuariũ: Nonnulli Christianam libertatem, quam Dominus paucis sacramentis voluit esse contentam, seruilibus quibusdam premunt oneribus, vt tolerabilior Iudæorum cõditio esse videatur. Quanam igitur ista? Turbam aiunt imprimis irruisse festorum dierum, quos vel Episcopi, vel Romani Pontifices, causis non necessariis instituerint. Et quis deinde

enume-